

Lakatos Artúr

### Az Új Selyemút geostratégiai és földrajzi dimenziói

Az Új kínai Selyemút, vagy angol mozaikszóval élve: az OBOR (One Belt, One Road initiative) napjaink talán legnagyobb szakmai figyelemmel rendelkező geoökonómiai paradigmája. A maga idején a selyemút látta el az összeköttetést – nem egy útról, hanem lényegében egy szállítási rendszerről volt szó – a globális civilizáció más erőközpontjaival, Európával és az arab világgal, tágabban az egész Óvilággal. Az ókori Kelet körülményei között születve, túlélte az antik világ bukását, és hosszú ideig működő struktúráként funkcionált a középkor évszázadai során is, amíg jelentőségét a nagy földrajzi felfedezések nem csökkentették. A Selyemút mint rendszer a kínai hatalommal együtt hanyatlott, de a koncepció megmaradt, így napjainkban, a kínai hatalom újraéledésével, a selyemút gazdasági koncepciója is újraéledt. Ezúttal már globális környezetben, nem szerves fejlődés, hanem központilag irányított tudatos tervezés eredményeképp, jelentősége jóval túlmutat a gazdasági szférán. Nem minden erő fogadja lelkesedéssel az OBOR geopolitikai programját, mivel egy geopolitikai elmélet értelmében, aki uralja az eurázsiai szárazföld szívét – Hartland – az uralni fogja a világot is. Az uralom pedig nem feltétlenül katonai dominanciát kell jelentsem napjainkban, jelenthet gazdaságit is, annál is inkább, hogy az Új selyemút projektje reálgazdasági, árucikkek nagy mennyiségben történő értékesítéséről szóló projekt.

A budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságföldrajz, Geoökonómia és Fenntartható Fejlődés Intézete munkatársai által írt kötet 26 szerző 14 tanulmányát tartalmazza. A kollektív munka nem lehetett könnyű, a téma gazdagságából és komplexitásából kifolyólag, de sikerült tartalmas és terjedelmes, össze- és egybefüggő kötetet összeállítani, melynek jellege kissé hasonló magához a Selyemút koncepcióhoz is. Péti Márton intézetigazgató jegyzi az előszót, ami az *Új Selyemút korszakváltása* címet viseli, és olyan praktikus jellegű információkat tartalmaz, hogy kiknek is készült a kötet (egyértelmű válasz: elsősorban kutatók és szakpolitikusok számára jelent információt és megközelítési paradigmákat) valamint nagy vonalakban ismerteti a kötet struktúráját is. Az előszót követi a bevezető jellegű összefoglaló fejezet az Új Selyemút rövid bemutatását és nemzetközi fogadtatását ismerteti. A fejezet három társszerzője jól helyezi el a selyemút-koncepciót abba a kínai politikai rendszerbe, melyet Hszi Csin-Ping neve fémjelez, és dióhéjban kitekintést enged, geopolitikai elemzések és dokumentumok tükrében, a projekt nemzetközi fogadtatására is. Amerikai, Európai Unió, indiai, japán, afrikai perspektívák összefoglalására kerül sor, amelyek egyenként is egy-egy önálló tanulmány alapjait képezhetnék. Különösen figyelembe lehet itt ajánlani a kínai-afrikai gazdasági kapcsolatok tanulságait, de érintettség okán, az európai aspektusok sem elhanyagolhatók.

Az ezt követő tanulmányok négy nagy egységbe tagolásának módszertani megközelítésük alapján. Az első rész a geostratégiai megközelítéséről szól, három tanulmányt foglal magába. Ezek közül az első szerzője Csizmadia Norbert, aki a történelmi Selyemút és a kortárs projekt geopolitikai implikációjáról ír. Kiemelném a 42 oldalon található, allegorikus jelleggel is bíró kijelentést: „*A történelmi Selyemút négy birodalmat kötött össze: a Római Birodalmat, a nyugat-ázsiai Parthus Birodalmat, a közép-ázsiai Kusán királyságot és a kelet-ázsiai, kínai Han birodalmat.*” A gondolat továbbvitelével fogalmazza meg, hogy azóta a világ civilizációi összefonódtak egymással, az Új Selyemút projektje ezért is globális jellegű. A következő tanulmány az Európai Unió mag országainak az új Selyemút projektjéhez való viszonyáról szól, amely óvatos, de fenntartással viseltet a kínai praktikák iránt, a haszon fejében azonban mégis együttműködésre hajlamos. Ez utóbbira bizonyíték a számos kétoldalú megállapodás. Külön tanulmány foglalkozik Mianmar esetéről és ennek szerepéről az Új Selyemút projekt keretében, melyben kulcs szerepet tölt be a Délkelet-Ázsiában. Ennek a szerepvállalásnak úgy pozitív (infrastrukturális fejlesztések, megnövekedett áruforgalom) mint pedig negatív (újraéledő, hosszú ideig befagyasztottnak tűnő etnikai konfliktusok) következményei is vannak; ezek, annak ellenére, hogy

egy földrajzilag és kulturálisan is Európától távol levő országra vonatkoznak, analógiaként tanulással szolgálhatnak számunkra.

A következő nagy egység a földrajzi és regionális gazdaságtani megközelítésben tárgyalt esettanulmányokat, általánosabb összefoglalókat tartalmazza, szám szerint négyet. Jeney László és Varga Ágnes által írt tanulmány az Új selyemút gazdaságföldrajzi aspektusait foglalja össze, statisztikai adatok, de geopolitikai megfontolások alapján is. Forman Balázs specifikus jellegű írása az Új Selyemút közlekedési-logisztikai kérdésre, valamint az ehhez kapcsolódó jelenségek halmazára tér ki. Különösen érdekes a Korompai Attila kézjegyét viselő *Regionális gazdaságtani megfontolások a szárazföldi „Új Selyemút” kezdeményezés kapcsán*. Ez a tanulmány azon túl, hogy számadatokkal jól dokumentált, kitér – ha csak érintőlegesen is – olyan más projektekkel való esetleges kapcsolatokra, mint a Balti- vagy Fekete tengeri stratégiák. E második nagy egység utolsó tanulmánya pedig az Új Selyemútról mint fejlesztéspolitikai tényezőről értekezik, különös tekintettel Európára, ezen belül is a magyar vonatkozásokra.

A harmadik rész, amely két tanulmányt tartalmaz napjaink kontinentális Kínájára, mint az Új Selyemút hátországára koncentrál. Ezek közül az első kiemeli a Kínán belül meglévő regionális különbségekben rejlő kockázatokat, melynek egyik részleges kezelési módja lehet az OBOR beindulása, a második pedig a kínai urbanizáció jellegzetességeit mutatja be, az urbanizációs folyamatok menedzseri megközelítésének perspektívájából. A második fele pedig elsősorban a környezettörténetes és ökológusok számára lehet érdekes, (három tanulmány). Az utolsó rész két, jövőkutatási módszertannal készült fejezete közül az első az Új Selyemút földrajzi lehetséges perspektíváiról szól, a második pedig szcenáriókat vet- vagy metaforikusan szólva, vetít – ki a közeljövőre.

A fejezetek külön-külön gazdag bibliográfiával rendelkeznek – ezek túlnyomó része angol és magyar nyelvű forrás. A kötet gazdagon illusztrált statisztikákkal, térképekkel, diagramokkal, ezek egy része szövegekben, más részük pedig a kötet végén, a csatolt függelékben található. Természetesen egy recenzió mindig hiányos, mivel pár oldalon képtelenség több száz oldalnyi értékes mondanivalót összefoglalni, a tartalmi vázlattal csak a kötet tematikájának gazdaságát lehet érzékeltetni, valamint azt, hogy egy-egy tanulmányt érdemes lehet alaposabban elolvasni, mert információforrásként és gondolatébresztőként kiváló.

Túl azon, hogy a kötet igyekszik a magyar olvasóknak átfogó képet nyújtani az Új Selyemút koncepcióról - hogy ez mennyire sikerült, azt minden szakember a saját maga szubjektív nézőpontjából eldöntheti – még egy második kihívásnak is igyekszik megfelelni. Ennek a jellege gyakorlati, azt vizsgálja, néha kimondva, máskor csak sejtetve, milyen előnyök és kockázatok származhatnak Magyarországnak számára az Új Selyemút projektjéből. Előnyökből jóval több, ennyit előre lehet bocsátani, de ugyanakkor sok más is figyelembe kell venni. A kötetnek külön érdeme, hogy nem kíván a témakör apologétájává válni, de nem is vesz fel feketekönyv jelleget, a tanulmányok igyekeznek objektív hangvételt megütni, a jelenségeket több oldalról is megközeleíteni. A hátoldalon található fülszöveg utolsó mondata szerint : *E publikáció támogatni szeretné a hazai tudományos körök, továbbá a tervezési, fejlesztési és gazdasági szakemberek és döntéshozók felkészülését e kínai kezdeményezés által előálló új geopolitikai, geökonómiai és fejlesztéspolitikai helyzetre*. A recenzió készítője ehhez hozzáteszi, hogy a maga nemében úttörő kötetről beszélhetünk, mert a kínai világnak Magyarországon is eléggé jelentős irodalma van - gondolunk itt Polonyi Péter könyveitől elkezdve a keleti nyitás elvét szolgáló geopolitikai elemzéseket tartalmazó háttéranyagokkal bezáróan meglévő szakirodalomra - a maga nemében az első olyan munka, mely az Új Selyemút koncepcióját ebben a formában tárja a szakmai olvasó elé. Ezek figyelembe vételével tudom ajánlani elolvasását.

(Péti Márton: Az Új Selyemút Gazdasági Övezet geostratégiai és földrajzi dimenziói. Corvinus Egyetem Kiadó, 2017. Budapest.